

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

FÖRSKOLLÄRARES UPPFATTNINGAR OM FÖRSKOLANS FYSISKA INOMHUSMILJÖ

En kvalitativ studie om hur förskollärare ser på den fysiska inomhusmiljön i förskolan samt miljöns betydelse för barns utveckling och lärande.

REBECKA BENGTSSON OCH ALDINA JAHIC

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Lolita Gelinder
Examinator: Eva Ärlemalm-Hagsér
Termin 7 År 2021

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE
Kurskod 15 hp

Termin 7 År 2021

SAMMANFATTNING

Rebecka Bengtsson och Aldina Jahic

Förskollärares uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö

En kvalitativ studie om förskolans fysiska inomhusmiljö ur ett sociokulturellt perspektiv

The preschool teachers' perceptions of the physical indoor environment in preschool

Årtal 2021

Antal sidor:33

Syftet med vår studie är att undersöka vad förskollärare har för uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö men det finns även ett intresse av att synliggöra vilken betydelse miljön har för barns utveckling och lärande. Studien har en kvalitativ ansats och datainsamlingen har genomförts med metoden *semistrukturerade intervjuer*. Resultatet i studien baseras på åtta förskollärares uppfattningar om den fysiska inomhusmiljön i förskolan men även deras föreställningar om miljöns betydelse för barns utveckling och lärande. Studiens resultat visar att förskolans fysiska inomhusmiljö ska planeras och utformas med hänsyn till den aktuella barngruppen samt deras intressen. Vidare pekar resultatet på att förskolans material är en betydelsefull aspekt i barns utveckling och lärande men förskollärarna understryker att materialet i sig inte är självlärande. Förskollärarna menar därmed att deras närvaro behövs för att främja barns utveckling samt lärande. I studien har vi analyserat förskollärarnas svar med hjälp av det *sociokulturella perspektivet* för att närma oss en förståelse för vår empiri. Slutsatsen visar tydligt att förskollärarna alltid utgår från barns intressen, förutsättningar och behov i utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Därutöver blev det uppenbart att förskolans fysiska inomhusmiljö är viktig i relation till barns utveckling och lärande.

Nyckelord: Förskola, förskollärare, fysisk inomhusmiljö, material, närvarande, barns intressen, sociokulturellt perspektiv.

Innehållsförteckning

Förord

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar	1
1.2	Uppsatsens disposition	2
1.3	Begreppsdefinitioner	2
1.3.1	Artikelsökning	3
2	Bakgrund	3
2.1	Tidigare forskning	4
2.1.1	Barns handlingserbudanden	4
2.1.2	Lärandemiljöns utformning och hur den möjliggör för barns utveckling samt lärande.	5
2.1.3	Hur genus konstrueras i relation till förskolans lärandemiljö.....	6
2.1.4	Aktiviteter i den fysiska lärandemiljön	7
2.2	Det sociokulturella perspektivet	8
3	Metod.....	10
3.1	Datainsamlingsmetod	10
3.1.1	Urval	10
3.1.2	Genomförande	11
3.1.3	Bearbetning analysmetod.....	12
3.1.4	Studiens tillförlitlighet.....	13
3.1.5	Forskningsetiska aspekter	13
4	Resultat och analys.....	14
4.1	Hur ser förskollärarna på förskolans fysiska inomhusmiljö?	14
4.1.1	Att utgå från barns intressen.....	15
4.1.2	Möblemang, ljud och ljus	16
4.1.3	Material.....	17
4.2	Vilken betydelse har förskolans fysiska inomhusmiljö för barns utveckling och lärande enligt förskollärarna?	18
4.2.1	En inomhusmiljö som består av närvarande förskollärare.....	18

4.2.2	En fysisk inomhusmiljö som främjar barns sociala samspel	19
4.3	Hur betraktar förskollärarna sin profession i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö?	20
4.3.1	Hinder och möjligheter i förskolans organisering av den fysiska inomhusmiljön	21
4.3.2	Barn i fokus och utvärdering av förskolans fysiska inomhusmiljö	22
5	Diskussion	23
5.1	Resultatdiskussion	23
5.1.1	Att utgå från barns intressen och perspektiv	23
5.1.2	Att organisera för lärande	24
5.1.3	Förskollärarnas professionella roll.....	25
5.2	Metoddiskussion	25
5.3	Slutsats	27
5.4	Studiens relevans för vår kommande yrkesroll	27
5.5	Fortsatt forskning	28
	Referenser	29

Bilaga 1: Missivbrev

Bilaga 2: Intervjufrågor

Förord

Vi vill inleda med ett stort tack till vår handledare Lolita Gelinder som har bidragit med ett genuint engagemang och stöd från början till slut i vår process med uppsatsen. Tack Lolita!

Vi vill också rikta ett stort tack till alla förskollärare, att ni har tagit er tid att medverka i vår studie är vi ytterst tacksamma för. Ni har också hjälpt oss att få fram ett resultat och utan ert engagemang samt deltagande hade det inte varit möjligt att genomföra studien. Tack!

Vi vill avsluta med att tacka alla våra klasskamrater för dem här tre och ett halvt åren, tråkigt att vi tyvärr inte haft möjlighet och ses så mycket som varit önskvärt! Tack!

Västerås, 18 juni 2021

Rebecka Bengtsson

Aldina Jahic

1 Inledning

I dagens samhälle tillbringar barn en stor del av sin vakna tid i förskolans verksamhet. Det är därför betydelsefullt att förskolans fysiska inomhusmiljö är stimulerande samt ger barn möjlighet att utvecklas i leken och i det sociala samspelet med såväl andra barn som vuxna. Detta kan ses i relation till Läroplan för förskolan:

Barnens lärande kan bli mångsidigt och sammanhängande om arbetssätten varierar och miljön är utmanande och stimulerande samt lockar till lek och aktivitet. [...] Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation (Skolverket, 2018, s. 7, 11).

Med vår studie vill vi fördjupa kunskaperna om hur förskollärare uppfattar förskolans fysiska inomhusmiljö men det finns även ett intresse av att synliggöra vilken betydelse miljön har för barns utveckling och lärande. Enligt vår erfarenhet kan förskolans fysiska inomhusmiljö skilja sig åt vilket har bidragit till ett gemensamt intresse för ämnet. Under vår förskollärarytbildning har vi genomfört tre verksamhetsförlagda utbildningar på två olika förskolor. Vi har på så vis utvecklat en större förståelse om förskolans fysiska inomhusmiljö och dess betydelse för barns utveckling samt lärande.

Utifrån ovanstående bakgrund har vi valt att intervjua åtta förskollärare från fem olika förskolor. Vi vill på så vis undersöka vilka uppfattningar förskollärarna har om den fysiska inomhusmiljön och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka vad förskollärare har för uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö men det finns även ett intresse av att synliggöra vilken betydelse miljön har för barns utveckling och lärande. Intentionen med vår studie är att fördjupa förståelsen om förskolans fysiska inomhusmiljö med stöd av följande frågeställningar.

1. *Hur ser förskollärarna på förskolans fysiska inomhusmiljö?*
2. *Vilken betydelse har förskolans fysiska inomhusmiljö för barns utveckling och lärande enligt förskollärarna?*
3. *Hur betraktar förskollärarna sin profession i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö?*

1.2 Uppsatsens disposition

Kapitel 2 – Bakgrund, tidigare forskning och teoretiskt perspektiv

Kapitlet inleds med en bakgrundsbeskrivning till vår undersökning samt tidigare forskning. Därefter lyfter vi studiens teoretiska utgångspunkt vilket är det sociokulturella perspektivet. Avslutningsvis beskrivs de teoretiska begrepp vi har valt att använda vilka är socialt samspel, undervisning, situerat lärande, den proximala utvecklingszonen, zonen för närmaste utveckling, medierat lärande, artefakter och kulturella redskap.

Kapitel 3 – Metod

Inledningsvis presenteras studiens datainsamlingsmetod med dess kvalitativa ansats. Därefter redovisas urval, genomförande, bearbetning, studiens tillförlitlighet och avslutningsvis de etiska aspekterna.

Kapitel 4 – Resultat och analys

I kapitlet beskrivs studiens resultat med utgångspunkt i det insamlade materialet. Därefter genomförs analysen utifrån det sociokulturella perspektivet och tidigare nämnda begrepp.

Kapitel 5 – Diskussion

I kapitlet diskuteras resultatet i relation till hur förskollärarna ser på förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. För att skapa en tydlighet har vi valt att kategorisera diskussionen utifrån tre underrubriker. Därefter diskuterar vi den valda metoden och de fördelar samt nackdelar vi har observerat med hänsyn till vår studie. Avslutningsvis presenterar vi förslag på fortsatt forskning inom forskningsfältet.

1.3 Begreppsdefinitioner

I denna del kommer vi att presentera och tydliggöra ett antal begrepp som är centrala i vår studie.

Med begreppet *fysisk inomhusmiljö* menar vi i denna studie allt som existerar i förskolans fysiska inomhusmiljö. Det vill säga utformning såsom möbler och material, ljud samt ljus och alla individer som befinner sig i den fysiska inomhusmiljön. Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) beskriver att förskolans fysiska miljö består av material, utformning, samspel mellan barn och vuxna samt det klimat som råder i verksamheten.

Begreppet *möblemang* kopplar vi till hur möbler är organiserade i förskolans fysiska inomhusmiljö.

Med benämningen *förskollärare* menar vi en individ som innehar en legitimation samt har genomfört en akademisk förskollärarytutbildning. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) beskriver att titeln förskollärare betyder att en individ har en avslutad förskollärarytutbildning.

I vår studie innebär begreppet *tillgängligt* att material eller möbler ska vara anpassade till barns nivå. Detta stöds även av Isbell (2012) som betonar vikten av en miljö som främjar barns självständighet vilket hon menar erfordrar att material och möbler lämpar sig till barns höjd samt räckvidd.

1.3.1 Artikelsökning

I vår studie har vi använt oss av databaserna Primo och ERIC (ProQuest) för att söka efter relevanta artiklar samt doktorsavhandlingar till vårt arbete. Vi har avgränsat sökningarna till doktorsavhandlingar samt artiklar som antingen är ”peer reviewed” eller ”refereegranskade”. Sökningarna i ERIC är därutöver begränsade till ”preschool”, ”kindergarten” och ”early childhood education”. I processen att söka på databasen ERIC har vi använt sökord som vi anser kan bidra till relevant information inom det aktuella forskningsfältet. De sökord som vi har använt på ERIC är "indoor environment*" OR "environment*" OR preschool* OR learning environment*. Vi har även sökt på "learning environment*" OR "children's learning process*" OR preschools teachers' attitude* OR idea* OR thoughts* OR view* OR pedagog*, teacher*. I databasen Primo tillämpade vi sökorden preschool* OR learning environment* eller ”the physical learning environment in preschool”. När vi identifierat relevanta artiklar och doktorsavhandlingar har vi använt oss av funktionen relaterade artiklar för att på så vis söka ytterligare information samt forskning inom området.

2 Bakgrund

Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018) lyfter betydelsen av att förskolans lärandemiljö ska utformas på ett sådant sätt att den gynnar barns utveckling och lärande. En miljö som är mångsidig i förhållande till val av aktiviteter och som erbjuder ett varierat material gynnar barns valmöjligheter i leken. Det är betydelsefullt att miljön är tillgänglig för alla barn samt stöttar, uppmuntrar men även utmanar barns samspel. Med detta som utgångspunkt ska barn ges möjlighet att utveckla intressen, förmågor, lärande, språklig kompetens och lek utan att hämmas av könsstereotypa föreställningar.

I förskolans utbildning ska barn ges förutsättningar att leka, lära och utvecklas. Med avseende på detta utgör förskolans fysiska utformning av olika rum en betydande faktor för att gynna barns meningsskapande. Däremot menar forskarna att undervisning kan ske i olika miljöer och kunskap kan således konstrueras mellan barn och vuxna i skilda kontexter (Sheridan & Williams, 2018). Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) skildrar också förskolans miljö men utifrån en levd praktik och arena. Det sociala samspelet pågår bland människor i den fysiska miljön men samspelet sker också mellan miljö och individ.

Det ständiga samspelet mellan barn, miljö och material är något som Eriksson Bergström (2017) lyfter. Barns görande kan stimuleras men även hämmas i förskolans fysiska inomhusmiljö. En stimulerande miljö tillåter barn att använda sin kreativa förmåga och skapa utifrån det material som existerar i verksamheten. Med hänsyn till detta är förskolans fysiska inomhusmiljö en central del för att främja barns utveckling och lärande.

Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) betonar förskolepersonalens ansvar i relation till att skapa en stimulerande miljö i förskolan. Personalens medvetenhet om miljöns betydelse är därför avgörande för barns utveckling, lek och lärande. Isbell (2012) beskriver att förskollärarna därmed är ansvariga för lärandemiljöns utformning och att det är av stor vikt att de utgår från barns behov, förutsättningar och intressen. Vidare menar forskaren att det också är betydelsefullt att arbeta med barns självständighet, därav bör materialet i inomhusmiljön vara lättillgängligt och placerat på barns nivå. Detta är även något som Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018) stödjer, att barn ska ges möjlighet att utveckla en tillit till sin egen förmåga. Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) menar likaså att förskolans fysiska inomhusmiljö bör utformas på ett sådant sätt att den är anpassad till barns utvecklingsnivå.

2.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenterar vi tidigare forskning som behandlar förskolans fysiska miljö. Vi kommer att belysa olika infallsvinklar som förenar barn, förskollärare och förskolans fysiska miljö.

2.1.1 Barns handlingserbjudanden

Eriksson Bergström (2013) har genomfört en fallstudie som syftar till att undersöka, analysera samt beskriva barns handlingserbjudande i förhållande till förskolans fysiska inomhusmiljö. Det centrala i studien är kopplingen mellan förskolepersonal, barn och förskolans fysiska inomhusmiljö. Med detta som grund inriktar sig studien främst på hur personalen arrangerar förskolans fysiska inomhusmiljö. Ytterligare en central del som studien syftar till är barns möjligheter gällande aktiviteter i relation till de erbjudanden och regler som förekommer i förskolans fysiska miljö. I förhållande till dessa regler och erbjudanden studeras även vilken typ av aktiviteter som uppstår i verksamheten. I studiens datainsamling har olika metoder använts vilket är både intervjuer med förskolepersonalen men också videospelningar för att observera barnen i relation till förskolans verksamhet. Vidare har tillika fältboksanteckningar varit en metod och därutöver har dessutom ritningar framställts för att illustrera förskolans utformning. Forskaren menar att intervju som metod bidrog till att hon kunde undersöka vilka möjligheter samt/eller hinder förskolepersonalen påstod att det fanns i förhållande till utformning och organisering av den fysiska lärandemiljön. Videoobservationerna eftersträvade istället att betrakta sambandet mellan miljö, förskolepersonal och barn.

Studiens resultat pekar på att förskolepersonalen på de tre förskoleavdelningarna tillämpar tydliga gränser för barnen vilket kan tolkas som bestämda ramar i miljön. Däremot blir det synligt att barnen inom dessa ramar har möjlighet att omforma och påverka förskolans fysiska miljö. Förskolepersonalen kan därför till viss del tolkas som öppna inför barnens tankar och idéer. Det blir tydligt i studiens resultat att miljöns fysiska utformning synliggör de normer samt regler som finns på avdelningarna samt i vilken utsträckning miljön är tillåtande. Resultatet visar även att barns handlingsutrymme i stor utsträckning påverkas av fysiska faktorer likt rummets utformning samt det material som förekommer i

lärandemiljön. Vidare kom forskaren fram till att barn i större utsträckning enas och förhandlar om handlingserbjudanden i miljöer som inte är givna eller förutbestämda.

I jämförelse med Eriksson Bergströms (2013) studie undersöker Sheridan och Pramling Samuelsson (2001) endast barns uppfattningar om deras egen möjlighet till inflytande i förskolans verksamhet samt hur detta kan kopplas till förskolans pedagogiska kvalitet. Vidare skildrar forskarna hur förskolans fysiska lärandemiljö kan synliggöra olika förutsättningar samt budskap i samband med barns utveckling och lärande. Detta kan liknas vid den inriktning som Eriksson Bergström (2013) lyfter i sin studie, att barns handlingserbjudande påverkas av förskolans fysiska utformning. Gitz-Johansen, Kampmann och Kirkeby (2001) menar i sin forskning att förskolans fysiska utrymmen kan påverka barns möjligheter till aktiviteter. Forskarna beskriver att en miljö med ett rikt innehåll av material istället kan gynna barns utveckling, lärande och aktiviteter. Gitz-Johansen, Kampmann och Kirkeby (2001) forskning kan ses i likhet med det som Eriksson Bergström (2013) redogör för i sin studie, att material samt rummets utformning påverkar barns möjlighet till handlingserbjudande. Miljön kan på så vis ses som antingen resursrik eller oföränderlig vilket kan utgöra en svårighet i relation till att samverka med lärandemiljön. Vidare förklarar Eriksson Bergström (2013) att resursrika miljöer framförallt bidrar till barns lärprocesser men att en sådan miljö även kan begränsa barns utveckling och lärande. En sådan begränsning kan orsakas av förskolepersonalens förhållningssätt om det innebär allt för strikta regler och ramar. Med bakgrund av detta kan en resursrik miljö istället hämma barns handlingserbjudande samt resultera i en icke utvecklande lärandemiljö för barnen.

2.1.2 Lärandemiljöns utformning och hur den möjliggör för barns utveckling samt lärande.

Rentzou (2021) har utfört en mindre kvantitativ forskningsstudie som syftar till att undersöka om Cyperns förskolor innehar en moderniserad samt kvalitativ inomhusmiljö som främjar barns utveckling och lärande. Forskaren menar att en moderniserad och kvalitativ inomhusmiljö är tillgänglig och utgår från barns förutsättningar samt behov. Med hänsyn till detta var en central del i studien att undersöka om förskolans fysiska inomhusmiljö var tillgänglig för alla barn i verksamheten. Studien bestod av två syften och det ena var att få vetskap om Cyperns förskolor upprätthåller en god kvalitet med avseende på den fysiska inomhusmiljön. Det andra syftet berörde en granskning om i vilken utsträckning den fysiska inomhusmiljön beaktade barns behov av lek, lärande, utveckling, integritet och svårigheter. Studiens datainsamlingsmetod bestod av ett frågeformulär online, frågeformuläret besvarades av trettiofyra stycken deltagare som alla arbetar inom förskolans verksamhet.

Studiens resultat visar att inomhusmiljön med dess utformning i Cyperns förskolor inte levde upp till de krav som representerar en modern inomhusmiljö. Miljön uppfattades däremot som inaktuell och därför medelmåttig med avseende på hur en modern miljö i förskolan bör vara utformad. Utformningen på de olika förskolorna bedömdes som enformig och bristfällig på grund av olika faktorer såsom ljus, ljud samt textur. I detta

sammanhang avser begreppet textur, färg, höjd och belysning. Forskaren lyfter fram sin åsikt om att en väl utformad samt modern inomhusmiljö i Cyperns förskolor bör konstrueras gemensamt av barn och förskolepersonal. Vidare beskriver Rentzou (2021) att resultatet i hennes studie motsäger sig detta då barn inte var delaktiga i utformningen av den fysiska inomhusmiljön. I studien blev det också synligt att lokalerna i Cyperns förskolor saknade utrymme vilket påverkade barns sociala samspel i en negativ bemärkelse.

Rentzous (2021) resultat kan ses i motsättning till Björklids (2009) kunskapsöversikt som istället lyfter att trånga miljöer i förskolans verksamhet kan arrangeras till goda lärandetillfällen då barn ges möjlighet att främja sitt hänsynstagande till andra barn och vuxna. Eriksson Bergström (2013) menar att rummets fysiska dimension har en direkt inverkan på barns sociala samspel i relation till antalet barn som fysiskt ryms i ett specifikt utrymme. Vidare menar forskaren att förskolans fysiska miljö är i konstant koppling till det sociala samspelet, rummets rymd bidrar därför till barns olika förutsättningar att samverka med varandra.

2.1.3 Hur genus konstrueras i relation till förskolans lärandemiljö

Eggen Børve och Børve (2017) har gjort en kvalitativ fallstudie baserat på ett utvecklings- och forskningsprojekt - "Jämställdhet i förskolan". Syftet med studien var att undersöka om och hur kön interagerar i utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö samt vilken inverkan lärandemiljön har på barns lekkultur. Intentionen med forskningsprojektet var att utveckla kunskaper om förskolans jämställdhetsarbete i relation till hur förskolepersonalen arbetar med miljön, arbetsförhållanden samt normer och jämställdhet i förskolan. Studiens datainsamling har skett i form av intervjuer med förskolepersonal från två olika förskolor i Norge. I resultatet framkom det att förskolans fysiska inomhusmiljö med dess material är associerat till kön. Det är likväl synligt att barns olika metoder i leken är starkt förknippade med kön. Resultatet pekar även på att den fysiska miljön utgör en betydande faktor i relation till barns lekkultur. Det blev påtagligt att miljön inte var könsneutral då rum och material kunde ses som kodat. Forskarna menar att en kodad miljö utgör en tydlig indikation om vad som förväntas ske i en specifik lärandemiljö. Till följd av ovanstående resultat menar forskarna att lärandemiljön påverkar barns lekkultur i relation till vad som är möjligt att genomföra i förskolans miljö.

I resultatet framgår det även att förskolepersonalen är medvetna om betydelsen av reflektion i förhållande till traditionella könsnormer i förskolans lärandemiljö. Forskarna menar att detta är särskilt viktigt då reflektion bör ligga till grund för ett gynnsamt jämställdhetsarbete i förskolan (Eggen Børve & Børve, 2017).

Meland och Kaltvedt (2019) har likt Eggen Børve och Børve (2017) genomfört en studie om hur kön framträder i några av Norges förskolor. Tillskillnad mot föregående studie som redovisats ovan syftar Meland och Kaltvedts (2019) studie till att undersöka personalens förhållningssätt och om de upprätthåller traditionella könsnormer i förskolan. Studiens resultat visade tydligt att förskolepersonalen ger pojkar mer uppmärksamhet än flickor. Resultatet synliggjorde även en skillnad på barnens respektive förskolepersonalens

förhållningssätt i relation till traditionella könsroller. Medan barnen försökte utmana de traditionella könsrollerna använde sig förskolepersonalen av en omvänd strategi som istället syftade till att bibehålla samt förstärka traditionella könsroller. I likhet med Eggen Børve och Børves (2017) studie så har även Meland och Kaltvedt (2019) observerat lärandemiljön i relation till kön men däremot handlar deras studie om förskolans utomhusmiljö. Resultatet i studien visar på att utomhusmiljön i förskolan tillskillnad mot inomhusmiljön är en arena som inte uppmanar till könsstereotypa normer.

En viktig slutsats som förenar Eggen Børve och Børves (2017) studie med Meland och Kaltvedts (2019) studie är vikten av att personalen i förskolan kontinuerligt reflekterar och analyserar i relation till könsstereotypa normer. Meland och Kaltvedt (2019) menar att det är betydelsefullt att förbättra medvetenheten och kompetensen gällande genusfrågor inom förskolans verksamhet.

2.1.4 Aktiviteter i den fysiska lärandemiljön

Holla Sivertsen och Moes (2021) studie syftar till att undersöka vad barn har för upplevelser av att aktivt delta i olika aktiviteter samt deras deltagande i skilda fysiska miljöer. En del av studien var att undersöka potentiella skillnader mellan pojkar och flickors deltagande i inomhusmiljön respektive utomhusmiljön. Barns ålder är ytterligare en aspekt som studerades i relation till barns upplevelser av att delta i olika aktiviteter samt miljöer. Därutöver är en intressant aspekt att se hur deltagandet påverkades med hänsyn till kamratskap, lek och relation till förskolepersonalen. För att skapa sig en förståelse för detta har forskarna använt en "Well-Being Monitor" som datainsamlingsmetod. "Well-Being Monitor" består av ett frågeformulär som är till för barnen på förskolan. Resultatet i studien visar att barn mer frekvent hade ett intresse av att delta i utomhusaktiviteter i jämförelse med aktiviteter inomhus. Vidare kan detta kopplas till barns ökade känsla av delaktighet under utomhusvistelsen på förskolan. Forskarna nämner i deras resultat att de inte hade för avsikt att kartlägga specifikt hur mycket tid barnen vistades utomhus i jämförelse med inomhus. Däremot blev tiden en betydelsefull aspekt utifrån barnens uppfattningar om att utevistelsen var mer inspirerande i relation till att delta i aktiviteter samt känslan av att bli involverade. Med hänsyn till detta poängterar forskarna betydelsen av ett pedagogiskt förhållningssätt i utomhusmiljön för att främja barns delaktighet, inlärning, upplevelser samt välbefinnande.

Vidare synliggjorde resultatet att det var de äldre barnen i sex års åldern som i större utsträckning deltog i inomhusaktiviteter. Genomgående indikerar resultatet på att de äldre barnen inte upplevde att personalen i förskolan bestämde deras val av aktiviteter vare sig inomhus eller utomhus. De äldre barnen ansåg dock att de sällan hade möjlighet att avböja sin medverkan i aktiviteter som arrangerades av förskolepersonalen. Studiens resultat påvisar även att deltagandet i aktiviteter var jämställt mellan flickor och pojkar.

I likhet med Holla Sivertsen och Moes (2021) studie som syftar till att undersöka i vilken utsträckning barn deltar i förskolans aktiviteter så har likväl Sandberg och Eriksson (2010) genomfört en studie om barns deltagande. Däremot syftar Sandberg och Erikssons (2010) studie till att undersöka, analysera samt beskriva vad som karakteriserar ett barn som

deltar i förskolans verksamhet utifrån förskolepersonalens uppfattningar. I frågan om vad som definierar ett deltagande barn visar resultatet det vill säga förskolepersonalens svar att en social kompetens är en solid aspekt i barns deltagande. Vidare uppger förskolepersonalen att ett deltagande barn tillämpar sin verbala förmåga eller sitt kroppsspråk för att på så vis påverka med hjälp av sina färdigheter. Resultatet indikerar även på att barns deltagande knyts an till goda erfarenheter av interaktion, välbefinnande och engagemang i förskolans verksamhet.

2.2 Det sociokulturella perspektivet

För denna studie hämtas inspiration från det *sociokulturella perspektivet* och dess syn på lärande. Vi kommer däremot inte att göra anspråk på hela det sociokulturella perspektivet utan har valt ut relevanta begrepp som kan hjälpa oss att förstå det resultat vi har fått fram. De begrepp som kommer att beskrivas nedan är det sociala samspelet, den proximala utvecklingszonen, zonen för närmaste utveckling, situerat lärande, medierat lärande, artefakter, kulturella redskap och undervisning.

Utifrån Lev Vygotskij så handlar det sociokulturella perspektivet om att barn formas samt utvecklas i ett *socialt samspel*, det vill säga i dialog och samverkan med sin omgivning. Lärande enligt Vygotskij ses således som en livslång process som ständigt pågår genom interaktion. Det sociokulturella perspektivet betraktas som ett verktyg för att förstå barns utveckling. På så vis fokuserar perspektivet främst på de sociala samt kulturella sammanhang som barn befinner sig i (Säljö, 2000). Williams (2006) behandlar också Vygotskijs teori och menar att det är en ursprungskälla till efterföljande teorier inom det sociokulturella perspektivet. I det sociokulturella perspektivet är en betydande del barns lärande och kunskap vilket ses i samband med att förskolans lärandemiljö ska utformas tillsammans med barnen. Forskaren redogör för att den pedagogiska verksamheten ska fungera som ett stöd till barnen och på så vis kan barnen skapa ett förtroende till sitt eget lärande. Williams (2006) beskriver att den kunskap en individ besitter samt producerar formas i det sociala samspelet som sker i en viss kontext. Med hänsyn till detta stimuleras barns utveckling och lärande med hjälp av det sociala samspelet. Dessutom utvecklas barns spontana lärande i återkommande rutinsituationer på förskolan och i vederbörande situationer utbyter barn kunskaper av och med varandra.

I det sociokulturella perspektivet är samspelet mellan individ och omgivning en betydande faktor. Lärandet sker med avseende på två avgörande aspekter vilka är interaktion och kommunikation. *Situerat lärande* är ett begrepp som således handlar om att lärandet konstrueras och formas när individer samverkar i en gemensam kontext (Williams, 2006). Den kunskap en människa tillägnar sig utgår från den aktuella kontexten samt individens potential att tillägna sig information. Men däremot hur en människa agerar beror på individens tidigare upplevelser och erfarenheter vilket kan skapa en förståelse för hur en person agerar i olika sammanhang (Säljö, 2000).

Den *proximala utvecklingszonen* är ett centralt begrepp som Vygotskij använder i sin teori. Begreppet eftersträvar att klargöra att det lärande och den utveckling som sker är en ständig process som konstant pågår hos människan. Den proximala utvecklingszonen avser

vad ett barn kan genomföra självständigt. Däremot berör begreppet *zonen för närmaste utveckling* den tänkbara utvecklingsnivån som barnet kan uppnå med stöttning och hjälp av en mer kunnig kamrat eller vuxen (Kragh-Muller, 2012).

Ett annat begrepp inom det sociokulturella perspektivet som får betydelse i denna studie, är *medierat lärande*. Medierat lärande avser samspelet mellan individ samt *kulturella redskap* och ett kulturellt redskap är *artefakter*. Kulturella redskap avser därmed både fysiska redskap såsom artefakter men även intellektuella redskap som istället avser ett språkligt stöd i barns utveckling och lärande. Med avseende på de kulturella redskapen kan lärandet således medieras på ett flertal olika sätt. Mediering med hjälp av artefakter kan användas för att stödja barns läroprocesser. Artefakter ses därmed inte som livlösa objekt utan ett materiellt ting som existerar för att fylla en viss funktion. Av den anledningen är artefakter ett betydelsefullt medierande redskap i barns utveckling och lärande (Säljö, 2000). Olofsson (2017) beskriver också Vygotskijs begrepp artefakter samt övriga kulturella redskap som barn kan använda och utvecklas tillsammans med i leken. Dessa artefakter samt alla kulturella redskap bidrar till att forma olika ramar samt regler i barns lek. I likhet med Olofsson (2017) redogör även Säljö (2000) för begreppet artefakter. Artefakter kan knytas an till kulturella redskap och dessa redskap består av olika verktyg som kan stödja barn i leken. Vidare beskrivs också *intellektuella redskap* och de syftar istället till ett språkligt stöd vilket även kan främja barns utveckling och lärande (Säljö, 2000). Sheridan och Williams (2018) förklarar likväl Vygotskijs begrepp kulturella redskap och menar att det är ett begrepp ur det Sociokulturella perspektivet. Wahlström (2015) lyfter däremot att kulturella redskap kan tillföra en vidgad förståelse för *undervisningsbegreppet* i förskolans verksamhet. Med utgångspunkt i den sociokulturella förståelsen avser begreppet undervisning ett sammanhang mellan individ, aktuell kontext och kulturellt redskap. Med kännedom om detta kan undervisning ses likt en språklig samt dialogisk process som florerar i en specifik miljö.

Det sociokulturella perspektivet och de utvalda begreppen i studien har gett oss möjlighet att förstå det insamlade materialet ur en sociokulturell synvinkel. De begrepp som vår studie beaktar i det sociokulturella perspektivet ligger även till grund för vår analys av förskolläraernas svar.

3 Metod

Kapitlet kommer att behandla studiens valda datainsamlingsmetod, urval, genomförande, analysmetod, tillförlitlighet och avslutningsvis de forskningsetiska aspekterna som studien beaktar.

3.1 Datainsamlingsmetod

Vi har valt att använda oss av en *kvalitativ metod* för att närma oss förskolläraernas uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. Trost (2014) beskriver att en kvalitativ metod är gynnsam att tillämpa om studien syftar till att undersöka hur människor, tänker, resonerar eller vad de har för uppfattningar om ett visst ämne. Vidare lyfter författaren att *semistrukturerade intervjuer* ger möjlighet att ställa följdfrågor under intervjun och på så vis rikta fokus till de frågeställningar som studien avser att besvara. I vår studie valde vi därför att använda metoden semistrukturerade intervjuer (bilaga 2) vilket innebär att vi utgår från en intervjuguide med förutbestämda frågor. Hallin och Hellin (2018) menar också att semistrukturerade intervjuer kan ses som flexibla eftersom det finns en möjlighet att utveckla de förutbestämda frågorna med hjälp av följdfrågor.

3.1.1 Urval

Vårt urval består av åtta förskollärare som arbetar på fem olika förskolor runt om i Sverige. Studiens urval kan ses som ett *subjektivt urval*. Urvalet i vår studie föll sig naturligt på förskollärare då deras profession bland annat medför ett ansvar för den fysiska inomhusmiljön i förskolan. Denscombe (2018) beskriver att ett subjektivt urval innebär att forskaren handplockar de människor som ska delta i studien. Det subjektiva urvalet består av individer som är utvalda med anledning av deras specifika kompetens inom forskarens område.

Nedan presenteras Tabell 1 som synliggör hur många förskollärare som deltog i vår studie och deras benämning som används i uppsatsen. Tabellen visar även informanternas profession, erfarenhet inom förskolläraryrket samt vilken ålder de arbetar med. Med hänsyn till att vi genomgående i studien beaktar de forskningsetiska aspekterna nämns förskollärarna med hjälp av nummer från ett till och med åtta. Tanken med detta är att deras identitet samt arbetsplats ska förbli sekretessbelagda i vår studie.

Tabell 1. En sammanställning av studiens informanter och deras bakgrund.

Informant	Deras benämning i vår studie	Yrkesrollen	Erfarenhet inom yrket	Aktuella barngruppens ålder
1	Förskollärare 1	Förskollärare	24 år	1–3 år
2	Förskollärare 2	Förskollärare	9 år	1–3 år
3	Förskollärare 3	Förskollärare	27 år	3–6 år
4	Förskollärare 4	Förskollärare	0,5 år	1–2 år
5	Förskollärare 5	Förskollärare	12 år	1–3 år
6	Förskollärare 6	Förskollärare	7 år	3–5 år
7	Förskollärare 7	Förskollärare	32 år	3–5 år
8	Förskollärare 8	Förskollärare	4 år	1–3 år

3.1.2 Genomförande

Vi påbörjade processen i form av att diskutera vilka förskollärare vi hade i åtanke till studien för att sedan etablera en kontakt med informanterna via telefon. När förskollärarna tackat ja till sin medverkan via telefon skickade vi även ut ett mejl med vårt missivbrev (bilaga 1). När informanterna läst missivbrevet fick de dessutom godkänna sin medverkan skriftligt via mejl. På grund av rådande Corona pandemi fick vi utföra intervjuerna via datorn med mötesverktyget ”Zoom”. Med hänsyn till att intervjuerna inte kunde genomföras på en specifik plats kan vi inte med säkerhet veta huruvida omgivningen påverkade förskollärarna under intervjuerna. Denscombe (2018) menar att intervjuer som utförs på en bestämd plats och där mötet sker fysiskt kan generera till mer omfattande svar från informanten. Intervjuaren har således en större möjlighet att avläsa kroppsspråk och kan på så vis ställa följdfrågor vid behov. På grund av att vi inte hade möjlighet att genomföra intervjuerna på plats blev en bidragande faktor att förskollärarnas kroppsspråk inte gick att beakta i den utsträckning som är önskvärt under en intervju. Det går därför att ställa sig kritiskt till vår valda metod eftersom vi inte hade alla förutsättningar att använda metodens fulla potential.

Syftet i vår studie var att undersöka förskollärarnas uppfattning om förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. Vi bestämde oss för att dela på ansvaret för intervjuerna vilket betyder att vi intervjuade

hälften av förskollärarna var. För att skapa oss en utvidgad förståelse och inkludera fler infallsvinklar var vi båda två närvarande under samtliga intervjuer. Respektive intervju genomfördes enskilt med var och en av förskollärarna under cirka trettio minuter. Inledningsvis i intervjuerna återgav vi de etiska aspekterna som ligger till grund för hela vår studie. Förskollärarna fick på så vis godkänna de etiska aspekterna muntligt samt ge sitt samtycke för inspelning av intervjun. Intervjuerna startade med bakgrundsfrågor till förskollärarna för att skapa oss en bredare förståelse för deras uppfattningar. Vi övergick sedan till de intervjufrågor som beaktar studiens frågeställningar.

3.1.3 Bearbetning analysmetod

Efter varje intervju påbörjades bearbetningen av den insamlade empirin. Vi lyssnade tillsammans igenom intervjuerna ett flertal gånger för att på så vis få en större inblick i och skapa oss en förståelse för det insamlade materialet. När vi bekantat oss med empirin påbörjades transkriberingen. Transkriberingen utfördes på ett sådant sätt att vi sänkte hastigheten på ljudfilen för att skriva ner allt som sades under intervjuerna. Med detta menar vi att allt transkriberades även de ord som egentligen inte har någon betydelse för vår studie eller frågeställningar. Dock vill vi understryka att identiska ord som direkt återupprepades efter varandra togs bort. I vår studie har vi valt att använda en *induktiv ansats* som analysmetod på grund av att det fanns svårigheter att skapa förutbestämda teman innan genomförandet av intervjuerna. Bryman (2018) menar att en induktiv ansats innebär att forskaren använder sin insamlade empiri för att urskilja och skapa olika teman.

Efter transkriberingarna påbörjades analysen av vår empiri, vi valde att kategorisera förskollärarnas uppfattningar som frekvent återkom med hjälp av färgkoder. Hallin och Helin (2018) beskriver den tematiska strategin som syftar till att finna olika nyckelbegrepp som till synes verkar intressanta för studien. I vårt fortsatta analysarbete kopplade vi förskollärarnas uppfattningar som vi färgkodat till studiens olika frågeställningar. Därefter studerade vi likheter samt skillnader i förskollärarnas svar med hänsyn till studiens syfte och frågeställningar. Denscombe (2018) menar att analysprocessen bland annat syftar till att särskilja mönster i datainsamlingen för att sedan se olika samband och på så vis kunna skapa kategorier därefter.

Slutligen utifrån vår analys valde vi att tematisera empirin med hjälp av studiens frågeställningar vilket vi anser bidrar till en tydlighet för läsaren. Utifrån dessa tre teman kunde vi även urskilja olika underteman som blev givande för vår studie. Det första temat är *hur ser förskollärarna på förskolans fysiska inomhusmiljö?* Med tre underteman, *utgå från barns intressen, möblemang, ljud och ljus* samt *material*. Det andra temat är *vilken betydelse har förskolans fysiska inomhusmiljö för barns utveckling och lärande enligt förskollärarna?* Med två underteman, *en inomhusmiljö som består av närvarande förskollärare* och *en fysisk inomhusmiljö som främjar barns sociala samspel*. Det tredje temat är *hur betraktar förskollärarna sin profession i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö?* Med två underteman, *hinder och möjligheter i förskolans organisering av den fysiska inomhusmiljön* samt *barn i fokus och utvärdering av förskolans fysiska*

inomhusmiljö. Hallin och Helin (2018) förklarar att utvalda nyckelord och begrepp organiseras samt utvecklas till olika teman för att slutligen relateras till teoretiska begrepp. I denna del av analysen kopplade vi resultatet i respektive tema med vårt valda teoretiska perspektiv. Med utgångspunkt i empirin kunde vi komma underfund med samt knyta an resultatet till de olika teoretiska begrepp som vår studie beaktar. Syftet med denna process var att skapa oss en förståelse för studiens resultat med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet.

3.1.4 Studiens tillförlitlighet

Vår studie utgår från *intern validitet* vilket enligt Denscombe (2018) innebär att ställa relevanta frågor som är i relation till det syfte som studien avser att undersöka vilket bidrar till studiens trovärdighet. Forskaren förklarar också att en *kvalitativ studie* med dess trovärdighet inte går att mäta på ett sådant sätt som en kvantitativ forskning gör. Anledningen är således att kvalitativ forskning alltid utgör ett socialt sammanhang vilket teoretiskt är komplicerat att efterlikna. Därmed menar Denscombe (2018) att det är osannolikt att kunna framställa en identisk data samt slutsats eftersom en kvalitativ studie är beroende av tid, social kontext och inramning. Med hänsyn till att vi har utfört en kvalitativ studie har vi kännedom om att vårt resultat kan tolkas som tvivelaktigt. Det baseras på att vi endast har intervjuat åtta förskollärare. Utifrån de berörda premisserna kan vi se att vårt resultat med största sannolikhet hade ändrat riktning om vi istället involverat åtta andra förskollärare i studien. Denscombe (2018) framhäver hur viktigt det är att forskare beaktar studiens *reliabilitet* vilket betyder *tillförlitlighet*. En aspekt som kan styrka studiens trovärdighet är de citat som involveras i avsnittet resultat och analys som synliggör förskollärarnas direkta uttalanden samt uppfattningar.

3.1.5 Forskningsetiska aspekter

I vår studie har vi tagit hänsyn till de forskningsetiska aspekter som Vetenskapsrådet (2017) redogör för ska ingå i all svensk forskning. Vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Det finns ett flertal utvecklade forskningsetiska kodexar inom olika forskningsområden. Kodexar ingår i olika samlingar av regler vilket ses i relation till ett etiskt korrekt agerande som därmed förtydligar det förhållningssätt som forskare ska beakta gentemot de informanter som deltar i studien. En god och kvalitativ forskning förutsätter att den innehar ett relevant samt specifikt syfte, därutöver ska forskningen bedrivas genom ett korrekt etiskt handlande. Med avseende på detta skapas goda premisser samt en trygghet för de individer som deltar i forskningen (Vetenskapsrådet, 2017).

Bryman (2018) redogör för en närmare beskrivning av *Informationskravet* som innebär att upplysa deltagarna om studiens syfte samt de delar som ska beaktas. Personer som deltar i en studie ska informeras om att deltagandet är frivilligt och att de alltid kan avbryta sin medverkan. I vår studie har vi tagit hänsyn till Informationskravet genom att delge vårt missivbrev till samtliga informanter. Genom missivbrevet blev förskollärarna informerade om studiens premisser samt de etiska aspekterna som ligger till grund för studiens undersökning. *Samtyckeskravet* har vi tillgodosett till följd av att informanterna fick

godkänna sin medverkan i form av att läsa samt svara på vårt missivbrev. Det är något som Bryman (2018) betonar, att alla som ska delta i en studie innehar sin personliga befogenhet att själv besluta om sin medverkan. I vår studie beaktar vi *Konfidentialitetskravet* eftersom vi inte namnger vare sig förskollärarna eller deras arbetsplatser. Det material vi samlar in behandlar vi likaså med sekretess då materialet är oåtkomligt i mappar på datorn som erfordrar lösenord. Konfidentialitetskravet avser att samtlig information i en studie behandlas med sekretess däremot innebär *Nyttjandekravet* att allt material med tillhörande information endast får nyttjas specifikt i den aktuella studien (Bryman, 2018). Vi informerade om samtliga etiska aspekter i vårt missivbrev till förskollärarna.

4 Resultat och analys

Följande kapitel inleds med studiens resultat som presenteras utifrån tillhörande frågeställningar och de teman som framkommit i analysen. Resultatet delas därmed in i tre teman vilka är: *Hur ser förskollärarna på förskolans fysiska inomhusmiljö? Vilken betydelse anser förskollärarna att förskolans fysiska inomhusmiljö har för barns utveckling och lärande? Hur betraktar förskollärarna sin profession i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö*

4.1 Hur ser förskollärarna på förskolans fysiska inomhusmiljö?

I kommande avsnitt kommer vi att presentera de aspekter som förskollärarna anser är betydelsefulla i förskolans fysiska inomhusmiljö och för barns utveckling samt lärande. De faktorer som förskollärarna lyfter är: *Att utgå från barns intressen. Möblemanng, ljud och ljus. Material.*

Modell 1. Betydelsefulla aspekter i förskolans fysiska inomhusmiljö.

4.1.1 Att utgå från barns intressen

Sju av förskollärarna i vår studie understryker betydelsen av att utgå från barns intressen i utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Vidare beskriver förskollärarna hur viktigt det är att vara lyhörd inför barns tankar och önskemål. De förklarar också att miljön ska bjuda in barn till lek och menar att först då är det möjligt att främja barns utveckling samt lärande.

[...] Lyssnar in deras intressen och tankar kring vad det är dom vill leka med och är intresserade av så att lärandemiljön utgår från barnens önskemål och tankar. (Förskollärare 3)

Det blir också synligt i förskollärarnas svar att observation av barngruppen ligger till grund för en god lärandemiljö.

[...] Att beroende på vilken barngrupp vi har så måste man observera och göra om för vad som passar för just den barngruppen och barngruppens intresse. (Förskollärare 7)

Flera av informanterna berättar att de startar upp varje hösttermin med att observera barngruppens intressen. Förskollärarna menar att de på så vis kan synliggöra barnens intressen och därmed utforma en genomtänkt fysisk inomhusmiljö i förskolan.

[...] Just miljön är ju den måste ju anpassas efter varje ny barngrupp man får det brukar jag oftast göra till hösten vad är den här gruppen intresserade av just nu och sådär så får man ju ändra på det. (Förskollärare 6)

Likväl framhäver förskollärarna att de regelbundet arbetar utifrån barnens nya intressen och därmed förändras förskolans fysiska inomhusmiljö även under läsåret.

Jag tänker att vi jobbar med att det ska vara tillgängligt och lätt att förändra med barnen de utvecklas ju hela tiden och får nya intressen och vi gör faktiskt om vår lärandemiljö 1 till 2 gånger per termin i takt med att barnens intressen förändras. (Förskollärare 8)

I empirin blir det synligt att sju av förskollärarna belyser hur viktigt det är att beakta barns intressen i relation till utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. I deras uttalanden lyfts vikten av att vara öppen samt lyhörd inför barns intressen, tankar samt behov för att skapa en god lärandemiljö med barnen. Förskollärarnas utsagor kan peka på en medvetenhet om betydelsen av att följa barns intressen i utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Williams (2006) beskriver att i det sociokulturella perspektivet ses lärande och kunskap i relation till förskolans lärandemiljö. Förskollärarnas yttranden kan därmed knytas an till samt tolkas i relation till det sociokulturella perspektivet genom att den fysiska inomhusmiljön utgår från barns intressen. En fysisk inomhusmiljö som organiseras utifrån barns intressen kan således bidra till att gynna barns utveckling och lärande. I förhållande till att förskolans fysiska inomhusmiljö är av stor vikt för barns utveckling och lärande finns det ytterligare en aspekt i detta sammanhang vilket är *det sociala samspelet*. Inom det sociokulturella perspektivet ses det sociala samspelet som en möjlighet att utveckla samt bevara kunskaper i en specifik miljö (Williams, 2006).

4.1.2 Möblemang, ljud och ljus

Hälften av informanterna anser att möblemang, ljud och ljus är faktorer som påverkar den fysiska inomhusmiljön i förskolan. De förklarar vidare hur möbler kan flyttas och skapa rum i rummen vilket är en fördelaktig möblering som bidrar till en gynnsam fysisk inomhusmiljö.

[...] Hur man kan förändra miljön på ett positivt sätt med ljussättning och möbler hur man flyttar möbler och hur gör vi rum i rummen. (Förskollärare 7)

Förskollärarna menar att rum i rummen formar en inbjudande lek miljö som skapar goda förutsättningar för fler lekar samtidigt.

[...] Eller att vi möblerar om så att dom kan få så att vi skiljer av rummet. Så att dom kan leka olika lekar i samma rum. (Förskollärare 8)

En informant understryker istället vikten av ett tillåtande möblemang i förskolans fysiska inomhusmiljö eftersom miljön bör vara anpassad till barnen på förskolan. Däremot poängterar förskolläraren att möblemanget inte ska uppmana till konflikter såsom att barnen inte har tillåtelse att använda en specifik möbel.

[...] Tillåtande möblemang alltså att det som finns till för barnen att användas inte att det finns möbler där man hela tiden behöver säga nej klättra inte där, nej inte så, nej det som finns ska vara liksom för barnen och anpassat till ålder såklart. (Förskollärare 5)

Två av förskollärarna framhäver däremot ljussättning och ljudnivå som betydande faktorer för att skapa en fysiskt inbjudande inomhusmiljö. Förskollärarna beskriver att ljudnivån är en aspekt som påverkar barns lärande. Vidare betonar förskollärarna hur fysiska ting såsom tunnlar och draperier kan dämpa ljudnivån i förskolan och därmed gynna barns lärande.

[...] Något annat jag tycker är viktigt är ljudnivån, därför att om ljudnivån är hög är det svårare att fokusera och koncentrera sig, vilket kan påverka lärandet. Det är även viktigt att ha tunnlar eller draperier eller som vi har en stor kub där barnen kan vara lite ifred. (Förskollärare 4)

Vårt resultat visar på att det är ett flertal olika faktorer som bidrar till en god fysisk inomhusmiljö i förskolan. Det blev tydligt att både möblemang med dess placering samt ljud och ljus är komponenter som kan skapa en fysisk inomhusmiljö som gynnar barns utveckling samt lärande. En tolkning är att dessa faktorer kan ses i relation till det sociokulturella perspektivet och begreppet *situerat lärande*. Situerat lärande handlar om att barns lärande utvecklas med hjälp av och i relation med sin omgivning (Williams, 2006). Det synliggörs även i förskollärarnas uppfattningar att barns lärande kan främjas i förskolans fysiska inomhusmiljö, således kan ett situerat lärande uppstå mellan barnen och deras omgivning. Förskollärarna betonar likaså att olika aspekter i förskolans fysiska inomhusmiljö kan påverka men också gynna barns utveckling samt lärande. Därav kan förskollärarnas yttranden spegla ett situerat lärande eftersom begreppet syftar till att en kunskap formas och utvecklas i en specifik kontext där individen samspekar med sin omgivning (Williams, 2006).

4.1.3 Material

Det är tydligt att alla förskollärare som deltar i vår studie anser att materialet har en stor betydelse i förskolans fysiska inomhusmiljö samt i barns lärande och utveckling. Majoriteten av informanterna beskriver att förskolans material ska vara tillgängligt för alla barn. Vidare menar förskollärarna att tillgänglighet stödjer barns utveckling till självständiga individer.

Att miljön är tillgänglig för barnen att det finns [...] material som barnen kan bli självständiga till genom att göra saker tillgängligt och användbart för dem. Så tänker jag i stora drag.
(Förskollärare 7)

Två förskollärare uttrycker dessutom att materialet ska vara lämpligt till den aktuella barngruppen och då inte endast baserat på ålder utan även med hänsyn till barns behov samt förutsättningar.

Eh ja alltså jag tycker att den ska vara lättillgänglig och utformad så att alla barn blir stimulerade för det är ju så att alla barn är ju olika och har olika behov och så att dom får sina förutsättningar och behov tillgodosedda det tycker jag är viktigt. (Förskollärare 6)

I kontrast till föregående informanter så framhåller två andra förskollärare istället betydelsen av att materialet ska anpassas samt väcka intresse hos både pojkar och flickor.

[...] Jag måste se vad det är för material vilka färger är det vad signalerar det här materialet för nånting. Just det här med genus också så att det lockar både flickor och pojkar [...].
(Förskollärare 1)

Fem av åtta förskollärare betonar vikten av att kontinuerligt byta ut samt variera materialet på förskolan då det inte längre fångar barnens intressen. Informanterna lyfter därefter att det är betydelsefullt att alltid presentera det nya materialet för barngruppen.

[...] Vi kom fram till att vi plockade bort massa material som de inte alls var intresserade av så då plockade vi bort och sparade så kan vi plocka fram det sen igen men också att vi började presentera materialet på nytt. (Förskollärare 5)

I resultatet synliggörs det att materialet dels ska vara tillgängligt för alla barn men även stimulera deras intressen samt bidra till barns självständighet. Det blev också tydligt att förskolans fysiska material bör anpassas till den aktuella barngruppen och på så vis möjliggörs barns utveckling samt lärande. Vi kan därför tolka och förstå förskollärarnas uppfattningar med hjälp av begreppet *artefakter* som inom det sociokulturella perspektivet betyder materiella ting. Artefakter är fysiska objekt som existerar för att fylla en viss funktion (Säljö, 2000). Förskollärarna lyfter att materialet bör anpassas till barns befintliga kunskapsnivå vilket vi kan relatera till begreppet artefakter som utgör ett viktigt ändamål i samband med att gynna barns utveckling och lärande. Förskollärarnas uppfattningar kan därför tyda på en medvetenhet om materialets betydelse i förskolans fysiska inomhusmiljö och i barns utveckling samt lärande.

4.2 Vilken betydelse har förskolans fysiska inomhusmiljö för barns utveckling och lärande enligt förskollärarna?

I detta avsnitt kommer vi att beskriva förskollärarnas uppfattningar om vilka faktorer i förskolans fysiska inomhusmiljö som påverkar barns utveckling och lärande. Vi lyfter även betydelsen av närvarande förskollärare i den fysiska inomhusmiljön samt hur förskolans miljö bör främja barns sociala samspel.

Modell 2. En fysisk inomhusmiljö som stödjer barns utveckling och lärande.

4.2.1 En inomhusmiljö som består av närvarande förskollärare

Hälften av förskollärarna som deltar i vår studie beskriver att de arbetar aktivt med att synliggöra förskolans läroplan i den fysiska inomhusmiljön i förskolan.

[...] Och just också att få in olika ämnen i lärandemiljön från förskolans läroplan, jag menar matematik, naturvetenskap, estetik och språk tänker liksom att man känner att man får in så många olika ämnen tycker jag är bra [...]. (Förskollärare 6)

I förskollärarnas yttranden lyfts därmed vikten av en sådan miljö som utgår från förskolans läroplan för att främja barns utveckling och lärande.

[...] Läroplansmålen täcker upp i vår lärandemiljö det som vi är ålagda att lära ut till barnen det ska också synas i våra lärandemiljöer. (Förskollärare 3)

Vidare beskriver förskollärarna betydelsen av att de själva är närvarande för att stötta samt utmana barnen i leken. Förskollärarna förklarar också att det är viktigt med en medvetenhet om barns nuvarande kunskapsnivå. Därmed menar förskollärarna att deras medvetenheten bidrar till en fysisk inomhusmiljö som tar hänsyn till barns behov och förutsättningar, vilket i sin tur kan stödja barnen i deras utveckling samt lärande.

[...] Det är dock viktigt att vi som pedagoger ser och försöker förstå vad barnen redan kan och därefter tillföra material som utvecklar deras utveckling och lärande för alla barn är på olika

stadie och alla barn behöver olika utveckling. De kan få möjlighet att möta alla mål som står i läroplanen med en bra miljö men det är även viktigt med en närvarande och en stöttade pedagog som ställer utmanande frågor samt som utmanar barnen på deras nivå.
(Förskollärare 4)

I vårt empiriska material framkommer det att förskollärarna såg sin egen roll som en betydande faktor i barns utveckling och lärande. Förskollärarna beskriver hur deras närvaro skapar goda möjligheter att främja barns lärprocesser med hjälp av utmanande frågor. Det går att tolka förskollärarnas yttranden i relation till begreppet *undervisning* i det sociokulturella perspektivet. Undervisning i det nämnda perspektivet avser ett specifikt sammanhang mellan individ, miljö samt *kulturellt redskap* (Wahlström, 2015). Förskollärarnas uppfattningar grundar sig i att deras närvaro samt utmanande frågor gynnar barns utveckling och lärande. En tolkning är att förskollärarnas uppfattningar kan ses i förhållande till ett *intellektuellt redskap* vilket avser ett av flera kulturella redskap. Säljö (2000) redogör för ett intellektuellt redskap vilket avser ett språkligt stöd i barns utveckling och lärande. Förskollärarnas närvaro samt utmanande frågor kan således ses i förhållande till ett intellektuellt redskap och generera till ett språkligt stöd för barnen.

4.2.2 En fysisk inomhusmiljö som främjar barns sociala samspel

Majoriteten av förskollärarna i vår studie menar att förskolans fysiska inomhusmiljö ska främja barns sociala samspel och därmed utveckling samt lärande. Förskollärarnas intention är att uppmuntra barns sociala samspel mellan varandra men även till vuxna. Vidare förklarar förskollärarna att det ingår i deras profession att organisera en fysisk inomhusmiljö som stimulerar barns utveckling och lärande med hjälp av det sociala samspelet. Förskollärarna beskriver att en fysisk inomhusmiljö som möjliggör för fler barn att leka tillsammans gynnar barns sociala samspel i form av de fysiska aspekterna i inomhusmiljön.

Miljön kan bidra till att barnen tittar på hur andra gör och gör likadant och på så sätt är det en typ av samspel. Samspelet kan även ske genom objekt eller miljön i sig mellan barn och barn men även mellan vuxen och barn, på fler olika sätt, såsom att barnen härmas, tittar på varandra, leker tillsammans [...]. (Förskollärare 4)

Resultatet tyder på meningsskiljaktigheter förskollärarna sinsemellan när det handlar om hur förskolans material kan antingen främja eller hämma barns utveckling och lärande. Övervägande del av förskollärarna lyfter att materialet kan skapa konflikter dock anser förskollärarna att det möjliggör för att träna på turtagning.

[...] Men just det positiva är ju att dom kan ju utvecklas tillsammans med lärandemiljö det här med socialt samspel och språk och turtagning i lek och sådär och då är ju verkligen lärandemiljön en positiv inverkan där. (Förskollärare 6)

I motsats till detta förklarar en annan förskollärare att materialet bör finnas i flera exemplar för att minska risken för konflikter.

[...] Att vi kanske inte bara har en leksak av samma material om "Kalle" tar en docka så ska "Pelle" också ha en docka, då har dom en docka var så dom kan få ett samspel, att vi tänker också att barnen kan få en av varje material [...]. (Förskollärare 1)

Den insamlade empirin tyder på att de flesta förskollärarna lägger stor vikt vid att vara närvarande i barns lek för att stötta och utmana barnen i deras sociala samspel. Vidare indikerar deras yttranden på att det är utmanande för barn att samspela med varandra men förskollärarna poängterar likväl att samspelet gynnar barns utveckling och lärande.

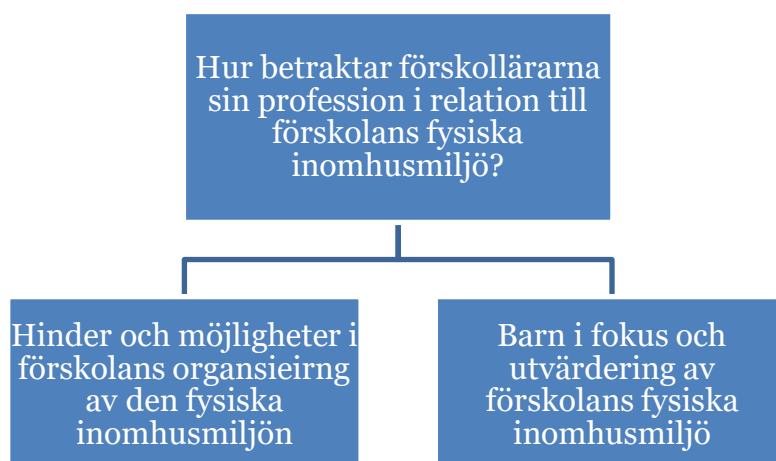
Ja ja men precis det hänger ju ihop det är ju svårt att särskilja då dom lär sig hela tiden det sociala samspelet går ju hand i hand med lärande och utveckling det är ju något som dom tränar på allt det här hela tiden så det är ju viktigt att vi som pedagoger visar på och att vi finns nära så att vi kan se situationer när dom uppstår. (Förskollärare 3)

I vårt empiriska material beskriver förskollärarna att de genom sin fysiska inomhusmiljö vill främja barns sociala samspel mellan varandra men även till vuxna. Förskollärarnas yttranden om att barn utvecklas och lär i samverkan med andra kan tolkas i relation till begreppet *den proximala utvecklingszonen*. Inom det sociokulturella perspektivet syftar den proximala utvecklingszonen till att barns utveckling och lärande är en konstant pågående process (Kragh-Muller, 2012). Ur vår synvinkel kan vi förstå förskollärarnas beskrivning av att barns lärande ständigt konstrueras och utvecklas med hjälp av begreppet den proximala utvecklingszonen. Förskollärarna skildrar även en positiv bild av att barn stöttar varandra i olika lärandesituationer, vilket kan ses i förhållande till att en mindre kunnig kamrat får hjälp att utvecklas och lära av en kompis som innehar mer kunskaper. Med avseende på förskollärarnas positiva uppfattningar om att barn stöttar varandra kan vi se ett samband med samt tolka deras resonemang med hjälp av begreppet *zonen för närmaste utveckling*. Kragh-Muller (2012) skildrar hur zonen för närmaste utveckling syftar till barns möjliga utvecklingsnivå vilket handlar om vad barnet klarar av med hjälp och stöttning av en mer kunnig kamrat eller vuxen.

4.3 Hur betraktar förskollärarna sin profession i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö?

Nedan redogör vi för förskollärarnas egen syn på den professionella rollen i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö. Delar som kommer att lyftas är: *Hinder och möjligheter i förskolans organisering av den fysiska inomhusmiljön. Barn i fokus och utvärdering av förskolans fysiska inomhusmiljö.*

Modell 3. Förskollärarnas syn på sin egen professionella roll.

4.3.1 Hinder och möjligheter i förskolans organisering av den fysiska inomhusmiljön

Empirin visar att förskollärarna är i princip eniga i frågan om vilka hinder de kan ställas inför i utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Sju av åtta förskollärare anser att avsaknaden av tid alltid blir påtagligt när de vill förändra och organisera förskolans fysiska inomhusmiljö. Förskollärarna beskriver att de ständigt behöver finna tid att dels utföra observationer av miljön men även en analys av hur de ska arbeta vidare för att utveckla förskolans inomhusmiljö. Därefter betonar förskollärarna att det är viktigt med planering och reflektion i arbetslaget för att kunna utbyta tankar samt idéer om den fysiska inomhusmiljön.

[...] Precis ja det är väl framförallt tiden att sitta ner och prata det är ju den här planeringstiden vi jagar hela tiden egentligen efter att både göra observationer sen också hinna göra en analys av läget, nu är vi här och vart ska vi härnäst och sen kan det ju vara att man beroende på hur många barn har vi i barngruppen och vilka behov har barnen så kan det vara mer eller mindre svårt att få till dom här pratstunderna för det är ju det som krävs för att kunna göra den här utvecklingen och forma de här nya lärandemiljön [...]. (Förskollärare 3)

Ett annat hinder som hälften av förskollärarna lyfter är den ekonomiska aspekten vilket kan påverka möjligheten att utforma den fysiska inomhusmiljön såsom är önskvärt.

[...] Så men annars är väl det ekonomiskt att man kanske inte kan utforma miljön precis som man hade tänkt sig på grund av att man inte kan köpa in saker [...]. (Förskollärare 2)

Vidare tyder resultatet på att förskollärarna har olika tankar om vilka möjligheter det finns i relation till förskolans utformning. Två av åtta förskollärare menar att arbetslaget med dess engagemang samt kollegors skilda kompetenser bidrar till stora möjligheter i organiseringen av den fysiska inomhusmiljön.

[...] Ja alltså jag tänker att möjligheterna är ju i ett gott arbetslag så där man tar tillvara på varandras idéer och där man har ett inlyssnande arbetssätt gentemot barnen så finns det ju alla möjligheter i världen att skapa jätteroliga lärandemiljöer. (Förskollärare 3)

I resultatet skildras det att förskollärarnas egen kreativitet och fantasi skapar goda möjligheter i samband med att utforma en fysisk inomhusmiljö i förskolan som främjar barns utveckling samt lärande.

[...] Finns många möjligheter också bara man tar sig den tiden som finns och viljan att göra och ser möjligheterna och inte bara alla hinder som finns utan att man måste försöka tänka positivt och utgår från det man har att arbeta med och gör något bra utav det, alltså vara kreativ helt enkelt. (Förskollärare 4)

Förskollärarna poängterar att det finns hinder men även möjligheter gällande utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Tiden är en aspekt som majoriteten av förskollärarna lyfter i relation till att utveckla en gynnsam fysisk inomhusmiljö. Däremot understryker förskollärarna betydelsen av reflektion i arbetslaget för att tillsammans skapa förutsättningar att konstruera en fysisk inomhusmiljö med avseende på den aktuella

barngruppen. Vidare kan förskollärarnas uppfattningar förklaras med hjälp av begreppet *situerat lärande*. Williams (2006) menar att situerat lärande beskriver de kunskaper som utbyts mellan individer i en viss miljö. Således kan förskollärarnas reflektioner ses i förhållande till att deras kunskaper kommuniceras mellan varandra i den aktuella kontexten. Med hänsyn till ovanstående resonemang kan förskollärarnas reflektioner tolkas med hjälp av begreppet situerat lärande.

4.3.2 Barn i fokus och utvärdering av förskolans fysiska inomhusmiljö

I empirin beskriver fyra av åtta förskollärare att deras professionella roll handlar om att alltid se till barnens bästa. Vidare menar informanterna att deras roll innebär att vara närvarande, aktiv och stötta barnen men även att skapa en lärandemiljö som erbjuder ett anpassat material.

[...] Jag måste vara fysisk och aktivt närvarande i den fysiska lärandemiljön. Då jag är en del utav den jag kan vara där och hjälpa till eller starta upp en lek eller visa hur vi använder dom saker som vi har är tillgängliga. Jag tycker att det är jätteviktigt [...]. (Förskollärare 8)

I resultatet framgår det att fem förskollärare betonar att det är deras ansvar att utvärdera den fysiska inomhusmiljön samt att det är en del av förskollärollen.

Jag kan väl känna att det är jag som är ansvarig helt enkelt om det inte funkar är det min roll som förskollärare att lyfta det och säga till mina kollegor att nu funkar inte det här nu måste vi göra på ett annat sätt det anser jag är min roll som förskollärare. (Förskollärare 1)

Förskollärarna anser att det är grundläggande att regelbundet utvärdera men även reflektera över målen i förhållande till förskolans fysiska inomhusmiljö.

[...] Och sen också just det också att utvärdera lärandemiljön regelbundet för att se om man uppnår sina mål och vad man har tänkt sig [...]. (Förskollärare 6)

Två av det tidigare fem omnämnda förskollärarna betonar därutöver att barnen bör inkluderas i utvärderingen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Förskollärarna förklarar att ett sådant samarbete skapar goda förutsättningar för en lustfylld samt stimulerande inomhusmiljö.

Utvärderar jag om det blir bättre eller om det är något jag kan förändra ytterligare. Om barnen kan prata kan man även ta in barnen och se vad dem skulle vilja ha det och hur vi tillsammans kan skapa en stimulerande och lustfylld miljö. Jag som förskollärare behöver även göra miljön inbjudande för barnen genom att kanske ha påbörjar att bygga upp något så allt inte är för städat. (Förskollärare 4)

I empirin blev det synligt att förskollärarna i sin professionella roll har ett uppdrag samt ansvar över att förskolans verksamhet främjar barns utveckling och lärande. Det framkom också att deras roll syftar till att vara närvarande i en miljö som gynnar den aktuella barngruppen med avseende på utformning och material. Förskollärarnas uppfattningar kan därför ses i relation till begreppet *medierat lärande*. Säljö (2000) beskriver hur begreppet medierat lärande inom det sociokulturella perspektivet avser det samspel som sker mellan individ och de *kulturella redskap* som förekommer i en aktuell kontext. Ett

kulturellt redskap är *artefakter* som är ett fysiskt ting som existerar för att fylla en specifik funktion. Artefakter kan på så vis användas med avseende på att mediera ett lärande och därmed stödja barn i deras lärprocesser. Förskollärarnas uppfattningar och medvetenhet om betydelsen av ett anpassat material samt deras egen närvaro kan därmed knytas an till ett medierat lärande. Förskollärarna kan således stödja barnen i användandet av förskolans material.

5 Diskussion

I kommande del av studien diskuterar vi det som har framkommit i resultatanalysen mot tidigare forskning och därefter presenteras metoddiskussionen. I kapitlet kommer vi även att redogöra för studiens slutsats och relevans för vår kommande yrkesprofession. Avslutningsvis ger vi förslag på fortsatt forskning inom området.

5.1 Resultatdiskussion

I kommande avsnitt diskuterar vi förskollärarnas uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. Huvudrubrikerna vi kommer att diskutera är: *Att utgå från barns intressen och perspektiv. Att organisera för lärande. Förskollärarnas professionella roll.*

5.1.1 Att utgå från barns intressen och perspektiv

Studien visar att förskollärarna lägger stor vikt vid barns intressen i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö. Förskollärarna menar att det är lika viktigt att vara lyhörd inför barns önskemål och tankar. Det vill säga att en meningsfull lärandemiljö kan berika barns utveckling samt lärande. Vidare förklarar förskollärarna att förskolans fysiska inomhusmiljö ska stimulera samt väcka barns intressen och nyfikenhet. I samband med detta är en tolkning att deras yttranden kan tyda på en medvetenhet om förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018) beskriver att förskolans lärandemiljö ska organiseras på ett sådant sätt att den främjar barns utveckling, lärande och lek. Detta stödjer även Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) som framhåller vikten av förskollärarnas medvetenhet i förhållande till den fysiska lärandemiljön. Resultatet i vår studie pekar således mot att det finns en vilja samt ambition hos förskollärarna att arbeta utifrån barnens intressen i organiseringen av den fysiska inomhusmiljön.

Resultatet i studien visar att förskollärarna är eniga angående att miljöns utformning utgör en väsentlig del i barns meningsskapande. Tillika att förskollärarna är eniga finns det dock olika synsätt och uppfattningar om hur förskolans inomhusmiljö på bästa sätt bör organiseras. Förskollärarna förklarade att rum i rummen är ett möblemang som gynnar barns lek då fler lekar kan samverka i samma rum. I relation till hur förskollärarna ser på förskolans fysiska inomhusmiljö framkom det intressanta och oväntade synvinklar. En intressant samt oväntad synvinkel är att två förskollärare understryker vikten av att åstadkomma en god lärandemiljö i förhållande till ljussättning och ljudnivå vilket de anser

kan påverka barns lärande. Vidare menar förskollärarna att ljussättning kan bidra till att lyfta fram ett specifikt rum eller material och det kan skapa en attraktiv samt stimulerande miljö. I motsättning till Rentzous (2021) studie som snarare belyser en miljö som inte beaktar aspekter likt ljud och ljus. Däremot kan vårt resultat liknas med tidigare studier som synliggör hur förskolans fysiska inomhusmiljö kan skildra olika budskap i relation till barns utveckling och lärande (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2001). Ett sådant budskap kan associeras till att framhäva ett specifikt rum eller material med hjälp av ljussättning.

En enad uppfattning som är tydlig i resultatet är att materialet utgör en betydande del i förskolans fysiska inomhusmiljö samt i barns utveckling och lärande. Materialets betydelse går att relatera till samt förstå med hjälp av begreppet *artefakter*. Artefakter i det sociokulturella perspektivet avser ett kulturellt fysiskt verktyg som kan stödja barn i deras lek, utveckling samt lärande (Säljö, 2000). När det gäller materialet menar förskollärarna i vår studie att det alltid bör vara tillgängligt för alla barn. En liknande uppfattning delar även Isbell (2012) som anser att miljön ska uppmuntra barns självständighet vilket erfordrar att materialet är tillgängligt på barns nivå. I likhet med Isbell (2012) betonar Gitz-Johansen, Kampmann och Kirkeby (2001) hur väsentligt det är att materialet stimulerar barns aktiviteter, lärande samt utveckling. Resultatet i vår studie visar på ytterligare en intressant aspekt med hänsyn till förskolans material. Två förskollärare framhöll vikten av att materialet i förskolan ska anpassas till båda könen ur ett genusperspektiv. En tolkning är att resultatet i vår studie kan ses i motsättning till det resultat som Meland och Kaltvedt (2019) lyfter fram. Meland och Kaltvedts (2019) studie pekar således på att förskollärarna förstärkte traditionella könsroller vilket inte ligger i linje med vårt resultat.

5.1.2 Att organisera för lärande

Det framkom i studiens resultat att förskolans fysiska inomhusmiljö har en ansenlig roll i barns utveckling och lärande. Förskollärarnas uppfattningar tyder på att deras roll handlar om att vara närvarande i den fysiska inomhusmiljön, på så vis menar förskollärarna att dem kan stötta samt utmana barnen i deras lek. Denna uppfattning stöds av Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018) med tanke på att förskolans miljö ska stötta men även utmana barn framåt i deras utveckling och lärande. Likaså skildrar Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) att miljöns fysiska utformning kan främja sociala relationer och ett samspel mellan människor samt den fysiska inomhusmiljön.

I vår studie blir det synligt att majoriteten vilket betyder sju av åtta förskollärare var eniga om att förskolans fysiska inomhusmiljö ska gynna barns sociala samspel. Vidare lyfter förskollärarna att deras intention är att barn ömsesidigt lär av och med varandra vilket skapar goda möjligheter till ett socialt samspel. Mot denna bakgrund menar förskollärarna att inomhusmiljön med dess fysiska utformning erfordrar att ett flertal barn kan befinna sig i samma rum och på så vis främjas deras sociala samspel. Studiens resultat ligger i linje med tidigare forskning. Eriksson Bergström (2013) menar att rummets fysiska utformning bidrar till en omedelbar påverkan i barns sociala samspel. Rummets fysiska rymd ses därför i relation till det antal barn som kan befinna sig i rummet samtidigt. Teorin stöds även av Säljö (2000) som hänvisar till Lev Vygotskij och det sociokulturella perspektivet. I

det sociokulturella perspektivet ses det *sociala samspelet* som en del i barns utveckling tillsammans med sin omgivning.

5.1.3 Förskollärarnas professionella roll

Studiens resultat indikerar på att förskollärarna upplever åtskilliga hinder i relation till utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Vidare förklarar majoriteten av förskollärarna att tiden framförallt är ett omfattande hinder. Däremot menar förskollärarna att det finns visioner och planer för en önskad lärandemiljö som dock inte kan förverkligas då tiden inte räcker till. När det gäller ekonomin är det ytterligare ett hinder som synliggörs i förskollärarnas yttranden. I motsättning menar två av åtta förskollärare att möjligheterna i relation till att utveckla förskolans fysiska inomhusmiljö är oändliga. Dessa två förskollärare verkar se deras egen kreativitet och fantasi som en möjlighet att skapa en stimulerande fysisk inomhusmiljö. På samma sätt såg förskollärarna även kompetensen inom arbetslaget som en tillgång och möjlighet i relation till att forma förskolans fysiska inomhusmiljö. En likartad uppfattning lyfter Eriksson Bergström (2017) i sin studie. Forskaren menar att en stimulerande fysisk inomhusmiljö kan främja barns kreativitet. Vi kan till synes se ett samband mellan vår studie och Eriksson Bergströms (2017) studie. Förskollärarna i vår studie betonar att deras egen kreativitet är väsentlig i förhållande till att skapa en stimulerande miljö i förskolan medan Eriksson Bergström (2017) redogör för att en stimulerande miljö kan gynna barns kreativitet. Vår tolkning är att studierna kan uppfattas som samstämmiga och därmed stödja varandras resultat.

Fortsättningsvis menar förskollärarna i vår studie att en väsentlig del i deras profession handlar om att vara närvarande bland barnen i förskolans fysiska inomhusmiljö för att stödja deras utveckling och lärande. Förskollärarnas yttranden kan ses i förhållande till det sociokulturella perspektivet och begreppet *zonen för närmaste utveckling*. Begreppet avser barns tänkbara utvecklingsnivå och vad barn kan åstadkomma tillsammans med en vuxen eller mer kunnig kamrat (Kragh-Muller, 2012). Med hänsyn till att förskollärarna vill stödja barnen i deras utveckling och lärande kan barnens tänkbara utvecklingsnivå formas. Vidare anser förskollärarna att deras roll även syftar till att regelbundet utvärdera miljön i förskolan. Två av förskollärarna lägger stor vikt vid att involvera barnen i utvärderingsarbetet då barns delaktighet ska vara en stor del i förskolans utbildning. Rentzou (2021) lyfter i likhet med vårt resultat att en god fysisk inomhusmiljö bör konstrueras tillsammans med barnen. I motsats till detta framgår det dock att Rentzous (2021) egen studie motsätter sig ett sådant förhållningssätt då barn i Cyperns förskolor inte involverades i utformningen av den fysiska inomhusmiljön.

5.2 Metoddiskussion

Vi har valt att utföra en *kvalitativ studie* vilket vi anser kan innebära både fördelar och nackdelar. Vår intention var att undersöka olika förskollärares uppfattningar om förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. Vi kan se åtskilliga fördelar med att använda en *kvalitativ metod* i vår undersökning. En sådan är att vi genom en kvalitativ studie har möjlighet att skapa oss en större inblick i ämnet med hänsyn till den empiriska datan. Denscombe (2018) hävdar att

en kvalitativ studie kan resultera i en gedigen förståelse för det insamlade materialet. I vår studie skapade vi oss en förståelse för förskollärarnas uppfattningar med hjälp av den valda metoden.

Studiens urval består som tidigare nämnts av endast förskollärare vilket vi anser är relevant i vår studie och för det resultat vi har fått fram. Vårt *subjektiva urval* syftar till att förskollärare genom sin utbildning bör inneha en kompetens om vilken betydelse förskolans fysiska inomhusmiljö har för barns utveckling samt lärande. Därför är vår tanke att resultatet hade skiljt sig åt om urvalet istället bestod av barnskötare.

När det gäller val av metod bestämde vi oss för att genomföra *semistrukturerade intervjuer*. Ur ett perspektiv kan dock våra intervjuer tolkas som strukturerade då vi ställde samma intervjufrågor till alla informanter. I detta sammanhang valde vi att utföra intervjuerna på ett sådant sätt då vi hade för avsikt att skapa oss en bredare förståelse i relation till förskollärarnas uppfattningar med hjälp av de förutbestämda intervjufrågorna. Dock har en tveksamhet utvecklats i samband med den valda metoden och när det handlar om förskollärarnas svar. Det finns en ovisshet i om förskollärarna skildrar deras faktiska handlande vilket kan knytas an till det som Denscombe (2018) betonar. Forskaren lyfter att metoden intervju synliggör en empirisk data som endast belyser individens utsagor vilket inte behöver överensstämja med personens förhållningssätt eller görande. Med hänsyn till vår tveksamhet är en tanke att metodvalet intervju kan ifrågasättas och tolkas som opålitligt. En reflektion är om vi tillämpat ytterligare en metod i vår studie såsom observation och om det hade bidragit till en större *trovärdighet* för studien.

Om våra intervjuer hade kunnat genomföras på plats är ytterligare en tanke om en sådan situation hade bidragit till ett mer omfattande material samt en djupare grund i vår undersökning. Vidare är en reflektion att intervjufrågorna således hade tolkats som mer tydliga och på så vis bidragit till mer välutformade svar från informanterna. Tilläggas kan att vi tillika hade haft möjlighet att uppmärksamma förskollärarnas kroppsspråk och utifrån det förtydligat våra frågor genom att ställa följd samt motfrågor till förskollärarna. Våra tankar kan liknas med det Denscombe (2018) uttrycker, att intervju som metod är fördelaktigt när ett fysiskt möte är aktuellt då det kan bidra till en tydlighet med hänsyn till både informant och intervjuaren. Utifrån rådande situation med Corona pandemin var vår avsikt att skapa så goda förutsättningar som möjligt och därför valde vi båda två att närvara under samtliga intervjuer. Med detta som utgångspunkt var vår intention att skapa oss en bredare förståelse samt ett utökat perspektiv inför förskollärarnas uppfattningar. Vårt resonemang kan ses i samband med det Trost (2014) poängterar, att det kan vara en fördel att intervju tillsammans med en kollega då det kan generera till ett mer omfattande informationsunderlag samt en vidgad förståelse inför intervjuens resultat.

Ett val vi tillika har funderat över är vårt beslut att använda en *tematisk analys* för att bearbeta den insamlade empirin. En tanke som nu i efterhand har utvecklats är att metoden är tydlig med avseende på färgkodning vilket möjliggör för en enkel överblick av det insamlade materialet. En insikt är dock efter processens gång att en tematisk analys är tidskrävande i relation till tidsramen för uppsatsen. Vi kan se ett samband med det Bryman

(2018) lyfter, att en tematisk analys utgör en tidsmässigt utdragen process i en kvalitativ studie.

5.3 Slutsats

Sammanfattningsvis är vår tolkning av studiens resultat att förskolans fysiska inomhusmiljö är en betydande del i barns utveckling och lärande. Det kan ses i relation till förskollärarnas uppfattningar som handlar om att miljön ständigt ska utformas med hänsyn till den aktuella barngruppen, deras intressen samt vara tillgänglig för alla barn. Resultatet visar också vilken påverkan förskolans fysiska inomhusmiljö har i barns sociala samspel. Förskollärarna beskrev hur miljön ska stimulera barns sociala samspel och vilken betydelse utrymmet har i den fysiska inomhusmiljön. Vidare poängterade förskollärarna att ett utrymme som fysiskt tillåter att fler barn samlas möjliggör för barns sociala samspel. Med bakgrund av detta menar förskollärarna att det sociala samspelet är av stor vikt i barns utveckling och lärande.

Förskollärarnas svar i studien pekar på en enad uppfattning om deras egen roll i förhållande till förskolans fysiska inomhusmiljö. De anser att förskollärollen handlar om att vara närvarande i leken för att stötta samt utmana barnen. I vår studie blev det även synligt utifrån förskollärarnas yttranden att förskolans fysiska inomhusmiljö samt det fysiska materialet ska vara anpassat till barnens befintliga utvecklingsnivå. Förskollärarna betraktar att detta stödjer barns fortsatta utveckling och lärande.

En fördom vi hade i åtanke innan studien genomfördes var att engagemanget gällande förskolans fysiska inomhusmiljö skiftade mellan olika förskollärare. Vår förutfattade mening handlade även om att det möjligen fanns brister i förskolors fysiska inomhusmiljöer med avseende på barns utveckling och lärande. Resultatet i studien och slutsatsen speglar däremot inte de omnämnda fördomarna. Förskollärarnas yttranden tyder istället på en medvetenhet om betydelsen av förskolans fysiska inomhusmiljö i förhållande till barns utveckling samt lärande. Resultatet påvisar således att det förekommer ett genuint engagemang i relation till förskolans fysiska inomhusmiljö bland de intervjuade förskollärarna i vår studie. En viktig aspekt att komma ihåg är att vår studie utgörs av en kvalitativ ansats vilket innebär att resultatet är baserat på ett mindre urval. Därmed visar inte resultatet en vedertagen sanning, i motsats synliggörs endast de utvalda förskollärarnas uppfattningar inom området.

5.4 Studiens relevans för vår kommande yrkesroll

Med hänsyn till vår studie har vi fått en större förståelse för förskolans fysiska inomhusmiljö och vilken betydelse miljön har för barns utveckling samt lärande. En tänkvärd erfarenhet är att vi som blivande förskollärare samt verksamma förskollärare och barnskötare kan stödja barn med hjälp av en väl utformad fysisk inomhusmiljö. Med detta i tankarna kom ihåg betydelsen av ett lyhört förhållningssätt gentemot din barngrupp. Avslutningsvis vill vi tro att en ömsesidig samverkan mellan barn och förskolepersonal skapar en meningsfull inomhusmiljö som gynnar barns intressen, lärande och utveckling.

5.5 Fortsatt forskning

Med utgångspunkt i studiens resultat och i samband med en medvetenhet om tidigare forskning kring förskolans fysiska inomhusmiljö har det väckts förslag på fortsatta studier. Det omnämnda ämnet har lämnat oss med en nyfikenhet och tankar inom forskningsfältet. Vår tolkning är att det finns en infallsvinkel som i samband med förskolans fysiska inomhusmiljö inte har studerats i lika stor utsträckning, vilket handlar om barns uppfattningar kring den fysiska inomhusmiljön i förskolan. Frågor som vi ställer oss är, vad anser barn kan bidra till deras utveckling och lärande? Vad är deras syn på en god fysisk inomhusmiljö, vad tycker barn är viktigt i dessa avseenden? Dock har vi en förståelse för varför denna infallsvinkel inte har studerats i samma utsträckning vilket kan ligga till grund för en kunskapslucka inom forskningsfältet. Vidare kan en sådan studie tolkas som komplex i samband med barns medverkan. En tanke är att barns uppfattningar delvis kan ses i relation till förskollärarnas svar i vår studie eftersom de beskriver att barns åsikter tas hänsyn till i relation till utformningen av förskolans fysiska inomhusmiljö. Likväl är en aspekt att barns enskilda utsagor och reflektioner kan vara annorlunda i jämförelse med förskollärarnas uppfattningar i vår studie.

Referenser

Vi har använt oss av APA 7

- Björklid, P. (2009). *Lärande och fysisk miljö en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. TPB. <https://h24-files.s3.amazonaws.com/198849/1002820-2e71M.pdf>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Liber.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Fjärde upplagan). Studentlitteratur.
- Eggen Børve, H. & Børve, E. (2017). Rooms with gender: physical environment and play culture in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 187(5-6), 1069-1081. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1223072>
- Engdahl, I. & Ärlemalm-Hagsér, E. (red.) (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. (1. uppl.) Liber.
- Eriksson Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger*. [Om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö, Umeå universitet]. Diva-portal databasnamn. <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:613213/FULLTEXT01.pdf>
- Eriksson Bergström, S. (2017). *Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar för lek, kreativitet och förhandlingar*. (1. uppl.) Liber.
- Gitz-Johansen, T., Kampmann, J., Kirkeby, I M. (2001). *Samspil mellem bor og skolens fysiske ramme*. *Center for fysiske rammer og laereprocesser*. Rum form funktion.
- Hallin, A. & Helin, J. (2018). *Intervjuer*. (Upplaga 1). Studentlitteratur.
- Holla Sivertsen, A. & Moe, B. (2021). Four- to six-year-old children's experiences of participating in different physical environments and activities in early childhood education and care institutions in Norway. *Education 3–13*, 1–11. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004279.2021.1914703>

- Isbell, R. (2012) Inredning av en väl fungerande lek- och lärmiljö i förskolan I G. Kragh-Müller, F. Ørsted Anderse och L. Veje Hvitved. (red.) *Goda lärmiljöer för barn*: (s.81–100). (1. uppl.) Studentlitteratur.
- Kragh-Müller, G., Ørsted Andersen, F. & Veje Hvitved, L. (red.) (2012). *Goda lärmiljöer för barn*. (1. uppl.) Studentlitteratur.
- Meland, A. T. & Kaltvedt, E. H. (2019). Tracking gender in kindergarten. *Early Child Development and Care*, 189(1), 94-103. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2017.1302945>
- Olofsson, B. (2017). *Den fria lekens pedagogik: teori och praktik om fantasileken*. (Första upplagan). Liber.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. *Lärandets grogrund: Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan* (2 uppl.) Studentlitteratur.
- Rentzou, K. (2021). Twenty-first-century skills and learning capacities and the physical environment of Cypriot preschool settings. *Early Child Development and Care*, 191(2), 242–254. DOI: <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1080/03004430.2019.1614569>
- Sandberg, A. & Eriksson, A. (2010). Children's participation in preschool – on the conditions of the adults? Preschool staff's concepts of children's participation in preschool everyday life. *Early Child Development and Care*, 180(5), 619-693. [DelaktighetAnetteE-3.PDF](#)
- Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2001). Children's Conceptions of Participation and Influence in Preschool: a perspective on pedagogical quality. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 2(2), 169–194. DOI: <https://doi.org/10.2304/ciec.2001.2.2.4>
- Sheridan, S. & Williams, P. (red.) (2018). *Undervisning i förskolan* [Elektronisk resurs] en kunskapsöversikt. Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=3932>
- Skolverket. (2018). *Läroplanen för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Prisma.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva).
Vetenskapsrådet.

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wahlström, N. (2015). *Läroplansteori och didaktik*. (1. uppl.) Gleerup.

Williams, P. (2006). *När barn lär av varandra: samlärande i praktiken*. (1. uppl.)
Liber.

Bilaga 1

Missivbrev

Hej vi heter Rebecka Bengtsson och Aldina Jahic och vi studerar på Förskolläraryrket, på Mälardalens högskola. Under vårterminen skriver vi vårt examensarbete och studien kommer att genomföras med hjälp av intervju som metod, via zoom. Studien syftar till att undersöka hur förskollärare ser på förskolans lärandemiljö och hur den kan främja samt påverka barns lärprocesser. Vi hoppas att ni vill delta i vår studie och med er hjälp kan vi få en djupare förståelse kring lärandemiljöns betydelse för barns utveckling samt lärande.

I vår studie tar vi hänsyn till flertal etiska aspekter, vilket bland annat innebär att ert deltagande är frivilligt och att ni när som helst i processen kan avbryta er medverkan, utan några konsekvenser. Den data och de material vi samlar in kommer hanteras med sekretess samt endast användas till vår C uppsats.

Om det finns andra frågor som rör vårt arbete kan ni kontakta vår handledare Lolita Gelinder. Vi ser fram emot ett lärorikt, utvecklande och givande samarbete med er!

Med vänliga hälsningar Rebecka Bengtsson och Aldina Jahic

Kontaktinformation vid frågor

Studenter

Rebecka Bengtsson

Mail: xxxxxxxx@student.mdh.se

Telefonnummer: xxxxxxxxxx

Aldina Jahic

Mail: xxxxxxxx@student.mdh.se

Telefonnummer: xxxxxxxxxx

Handledare

Lolita Gelinder

Mail: xxxxxxxx@mdh.se

Telefonnummer: xxxxxxxxxx

Bilaga 2*Intervjufrågor*

1. Hur länge har du arbetat som förskollärare?
2. Vilken åldersgrupp ingår barnen i på din avdelning?
3. Arbetar du på en privat eller kommunal förskola?
4. Vilken betydelse har ordet fysisk lärandemiljö för dig?
5. Vad anser du är en god fysisk lärandemiljö inomhus?
6. På vilket sätt medverkar du till att skapa en sådan miljö?
7. Vad är viktigt för dig som förskollärare i utformningen av den fysiska lärandemiljön inomhus?
8. Hur betraktar du din roll som förskollärare i relation till utformningen av förskolans fysiska lärandemiljö inomhus?
9. Hur resonerar du kring utveckling och förändring av förskolans fysiska lärandemiljö inomhus?
10. Utvärderar ni den fysiska lärandemiljön och i så fall hur ofta?
11. Hur mycket tid lägger ni på din avdelning att utveckla och utforma den fysiska lärandemiljön?
12. I relation till utveckling av förskolans lärandemiljö vilka hinder samt möjligheter ser du då?
13. Kan förskolans lärandemiljö påverka barns lek, utveckling och lärande?
Om ja på vilket sätt?
14. Vad anser du att förskolans fysiska lärandemiljö inomhus har för roll i barns sociala samspel?
15. Kan förskolans val av material i den fysiska lärandemiljön inomhus påverka barns lärande och utveckling?
16. Hur kan materialet i förskolans fysiska lärandemiljö inomhus påverka barns lärande och utveckling?